

Påverkan av olika öppettider under förtidsröstningens sista helg och valdagen 6 – 9 juni 2024

Kostnadsförslag, scenarier och effekter

2023-09-15

1. Sammanfattning

Effekterna av en stor utökning av förtidsröstningens tillgänglighet på valdagen är många och förändrar vallagens perspektiv.

1.1 Centrallagret: transport och logistik

Öppethållande den 6 juni har små påverkningar, medan scenarier för den 8 juni är möjliga förutsatt att en fast sluttid för sortering av förtidsrösterna bestäms. Utmaningar uppstår den 9 juni med ökad arbetsbelastning för chaufförer, sorterings- och lagerpersonal då två parallella mottagningar behöver arrangeras och nedmontering av förtidsröstningslokaler får skjutas på framtiden. Risken för rättsosäkerhet på grund av hög arbetsbelastning och stress ökar då fler uppgifter läggs på arbetsgruppen.

1.2 Förtidsröstningen

Den stora utmaningen ligger i att balansera ökad tillgänglighet med begränsad arbetskraft. Planer på att utöka öppettiderna 6 - 9 juni 2024 påverkar därför förtidsröstningen främst ekonomiskt och schematekniskt. EU:s nya lagstiftning från oktober 2023 kräver 11 timmars sammanhängande dygnsvila för kommun- och regionsanställda, vilket komplicerar bemanningen under en redan krävande period. Detta påverkar även kulturförvaltningen vilka sköter bemanningen av bibliotekspersonal som måste vara på plats.

1.3 Valdagen

Organisatoriska och pedagogiska utmaningar uppstår när två olika valförfarande simultant ska genomföras i högre utsträckning. Det kommer bli svårt att lokalisera lämpliga byggnader och väljarna kommer ha många frågor om förändringarna. Ryktesspridning och missuppfattningar riskerar att bli fler vilket i sin tur kan leda till fler överklaganden. Erfaren personal som arbetar inom förtidsröstningen kan inte ta uppdrag som ordförande eller vice ordförande på valdagen.

1.4 Övriga konsekvenser på valets genomförande

Valnämndens uppsamlingsräkning onsdagen efter valdagen kommer bli mer omfattande och hanteringen av fler röster ställer krav på förberedelser att fortsätta på torsdagen. En torsdagsräkning genererar betydligt ökande kostnader med avseende på personal och ändamålsenliga lokaler.

Valresultatet på valnatten är preliminärt men om det är för stora skillnader mot uppsamlingsräkningens resultat kan förtroendet för valet undergrävas. Vidare blir statistiken opålitlig vid ökad hantering av förtidsröster på uppsamlingsräkningen. Ökad förtidsröstning kan även påverka valhemligheten, särskilt i distrikt med lågt valdeltagande.

Tidigare erfarenheter från Stockholm 2014 visar att ökad tillgänglighet av förtidsröstning på valdagen inte påverkade valdeltagandet positivt.

2. Bakgrund

På valnämndens sammanträde 2023-08-25 informerades om förtidsröstningens öppettider valperiodens sista helg 6 – 9 juni 2024, VN 2023-08-25 § 61, 0067/23, bilaga 2.

Informationen redogjorde för förtidsröstningens öppethållande och uppmanade nämndens ledamöter att fatta beslut om särskilda öppettider 6 och 8 juni vilka ligger i nära anslutning till valdagen. Med avsikt att skapa god tillgänglighet behövs ett beslut då 6 juni är en röd dag (nationaldagen) och lördagen 8 juni automatiskt innebär begränsat öppethållande på biblioteken i och med helgdag.

**Minst en förtidsröstningslokal
ska vara öppen**

6 juni 2024 Torsdag Röd dag	7 juni Fredag Klämdag	8 juni Lördag ~ 40 %	9 juni Söndag Valdag
--	--	--	---

av biblioteken är stängda

Biblioteken är stängda

Vidare uppmanades nämnden att fatta beslut om vilken eller vilka förtidsröstningslokaler som ska vara öppna på valdagen 9 juni. Varje kommun är ålagd att ha åtminstone en förtidsröstningslokal öppen samma tid som ordinarie vallokaler för att bereda möjlighet för personer som inte är kommuninvånare att ändå kunna avlägga sin röst om de befinner sig i Göteborg.

Valkansliets information redovisade fyra premisser att särskilt ta i beaktande inför beslutsfattande: tillgänglighet, budget, personaltillgång och påverkan på valnämndens preliminära rösträkning, även kallade uppsamlingsräkningen eller ”onsdagsräkningen”.

Historiskt har Göteborg haft en centralt lokaliserad förtidsröstningslokal öppen på valdagen. Som en del i att öka tillgängligheten beslutade valnämnden inför valet till riksdag, kommun- och regionfullmäktige 2022 att hålla alla förtidsröstningslokaler öppna lördagen före valdagen mellan kl. 11:00-15:00, VN 2022-03-18 § 22, bilaga 03.

3. Uppdrag till valkansliet

Utifrån ovanstående information fick valkansliet i uppdrag att ta fram underlag med kostnadsförslag, scenarier och effekter på olika öppettider under förtidsröstningens sista helg och valdagen 6 - 9 juni 2024 för redovisande på nämndens sammanträde 22 september 2023.

Scenarierna som prövas påverkar inte enbart valkansliet utan även andra förvaltningar inom staden. Valkansliet har efterfrågat en kostnadsberäkning från kulturförvaltningen som ännu inte inkommit. Valnämnden väntas fatta beslut på sammanträdet 14 december varpå underlaget kompletteras med uppgifterna från kulturförvaltningen då.

4. Scenarier

Torsdag 6 juni

- Alla bibliotek öppna kl. 11:00-15:00 *alternativt*
- Större bibliotek (Kulturhuset Blå Stället, Kulturhuset Bergsjön, Stadsbiblioteket, Kulturhuset Kåken och Lundby bibliotek) öppna kl. 11:00-15:00 *samt*
- Nordstan, följer köpcentrets öppettider
- Frölunda torg, följer köpcentrets öppettider

Fredag 7 juni

Utifrån informationen som finns att tillgå hösten 2023 tycks inte klämdagen påverka vare sig bibliotekens eller köpcentrens öppettider.

Lördag 8 juni

- Alla bibliotek öppna kl. 11:00-15:00 *alternativt*
- Mindre bibliotek öppna kl. 11:00-15:00, större bibliotek öppna kl. 11:00-18:00 *samt*
- Nordstan, följer köpcentrets öppettider
- Frölunda torg, följer köpcentrets öppettider

Valdagen 9 juni

- Alla förtidsröstningslokaler öppna kl. 11:00-15:00 *alternativt*
- Alla förtidsröstningslokaler öppna kl. 08:00-21:00 *alternativt*
- Större bibliotek öppna kl. 08:00-21:00 *samt*
- Nordstan öppet kl. 08:00-21:00
- Frölunda torg öppet kl. 08:00-21:00

Notering: Begreppet ”större bibliotek” avser Kulturhuset Blå Stället, Kulturhuset Bergsjön, Stadsbiblioteket, Kulturhuset Kåken och Lundby bibliotek. Urvalet grundar sig på kulturförvaltningens bedömning av centralbibliotek som geografiskt når hela staden.

5. Påverkan utifrån kansliets genomförandeprocesser

Valkansliet i Göteborg arbetar processbaserat. Nedan redovisas effekter utifrån scenarierna för huvudprocesserna Centrallagret: transport och logistik, förtidsröstningen och valdagen. Eftersom valet är en kedja och alla processer är beroende av varandra är det inte möjligt att avgränsa eller härleda påverkan till enbart en process. Förändringar av stor karaktär så som formuleras i scenarierna påverkar hela genomförandet av valet i Göteborg och tänkbart även i resten av landet då Sverige vid val till Europaparlamentet enbart utgör en valkrets.

Generella effekter av utökade öppettider under förtidsröstningens sista helg redovisas under en egen rubrik 6. *Övriga konsekvenser på valets genomförande.*

5.1 Centrallagret: transport och logistik

I centrallagret packas och sorteras allt valmaterial som används under förtidsröstningen och på valdagen. Inkomna röster från förtidsröstningen registreras, sorteras och packas för utkörning till respektive vallokal på valdagens morgon. Centrallagrets verksamhet är centrum för allt praktiskt valarbete i Göteborg.

Effekter av öppethållande 6 juni ses som försumbara då både sorteringspersonal och chaufförer ändå kommer arbeta aktuell dag.

Gällande lördagen 8 juni ses beskrivna scenarier genomförbara så länge en sluttid för sorteringen av förtidsröster bestäms. Detta skulle innebära att rösterna som inte hinner sorteras och packas går till valnämndens preliminära rösträkning på onsdagen, den så kallade onsdagsräkningen. Effekterna av en omfattande uppsamlingsräkning på onsdagen redovisas under 6.1 *Preliminärt valresultat*.

Utifrån de presenterade scenarierna för 9 juni ses betydande problem med hänsyn till genomförbarheten. Chaufförerna som arbetar på valdagen ska utöver att serva vallokaler även ta hand om förtidsröstningslokaler vilket kommer innebära en ökad arbetsbelastning och behov att rekrytera mer personal. Med erfarenhet av tidigare val och tillgången på bilar via Göteborgs stads leasing ses svårigheter då valkansliet redan använt alla bilar som går att tillhandahålla.

Under valnatten kommer centrallagrets personal behöva administrera en omfångsrik mottagning av förtidsröster och teknik i form av skrivare och datorer som avlämnas efter förtidsröstningslokalernas stängning. I princip kommer två parallella mottagningar, en för valdagens röster mottagna i vallokal och en för röster mottagna i förtidsröstningslokaler pågå samtidigt. I en redan mycket hektisk period, den mest belastande under hela

valets genomförande, spås stora risker att det blir rättsosäkert med tanke på den ökade arbetsbelastningen.

När det kommer till nedmontering och hämtning av material fördröjs arbetet om samtliga förtidsröstningslokaler ska hållas öppna på valdagen. Ansvariga samordnare för centrallagret och sorteringen beräknar att ytterligare en vecka kommer behövas vilket får konsekvenser för i synnerhet skolor och bibliotek vilka i första hand används som val- och förtidsröstningslokaler. Med tidigare vals öppettider tar hämtningen ca tre veckor. Med mer omfattande öppettider inom förtidsröstningen beräknas det ta en månad.

5.2 Förtidsröstningen

Förtidsröstningen pågår i 18 dagar före valdagen. På valdagen är alla kommuner ålagda att ha åtminstone en förtidsröstningslokal öppen samma tid som ordinarie vallokaler (vid val till Europaparlamentet innebär det kl. 08:00 – 21:00) för att bereda möjlighet för personer som inte är kommuninvånare att ändå kunna avlägga sin röst om de befinner sig i Göteborg.

Stadens bibliotek och kulturhus är förtidsröstningens nav vilket ger en god tillgänglighet både med avseende på öppettider och geografisk spridning över staden. Inför valet till Europaparlamentet 2024 utreds möjligheten att vara på två stora köpcenter, Nordstan och Frölunda torg vilket valkansliet delvis redan har erfarenhet av.

De scenarier som tagits fram utifrån nämndens uppdrag kommer påverka förtidsröstningens genomförande i hög grad. Effekter av öppethållande den 6 juni kommer innebära högre personalkostnader eftersom det är en arbetsfri helgdag. Mer specifika beräkningar på kostnader kan presenteras först när lokaler och öppettider är fastställda vilket väntas i årsskiftet 2023/2024.

Med syfte att utöka förtidsröstningens tillgänglighet inför valen till riksdag, kommun- och regionfullmäktige 2022 beslutade valnämnden att hålla samtliga 31 förtidsröstningslokaler öppna mellan kl. 11:00-15:00 dagen före valdagen 10 september, se bilaga 03. De bibliotek som normalt är stängda på lördagar öppnade upp och valnämnden stod för kulturförvaltningens merkostnader i form av extra personal som behövde vara på plats för bibliotekens räkning. Beslutet innebar en ökning av öppethållande på 36 timmar.

En särskild mottagning arrangerades i centrallagret för mottagande av både röster och annat material under kvällen 10 september. Antalet mottagna förtidsröster aktuell dag ökade med 714 röster i jämförelse med valen till riksdag, kommun- och regionfullmäktige 2018.

Utifrån de scenarier valkansliet har fått i uppdrag att utreda för öppethållande av förtidsröstningslokaler 8 och 9 juni påverkas

förtidsröstningen främst ekonomiskt och schematekniskt. Kostnaderna är i nuläget inte möjliga att beräkna mer exakt med avseende på att beslut om öppettider, timlön, lokaler och estimerat behov av röstmottagare ännu inte är beslutade och/eller kartlagda då planeringen av processen görs under hösten 2023. Att kostnaderna ökar exponentiellt ju mer omfattande öppettiderna beslutas ses som en naturlig följd.

En mer utmanade effekt är den att förhålla sig till EU:s nya lagstiftning från 1 oktober 2023 som gör gällande att alla medarbetare i kommuner och regioner ska ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila under varje 24-timmarsperiod, och att arbetspass ska följas av dygnsvila. Att rekrytera fler röstmottagare är ett alternativ, men sett till att det under valet 2022 var mycket utmanande att få tillräcklig bemanning är det alternativet förenat med utökad arbetsbelastning för valkansliet i en redan krävande period.

Bibliotekspersonal som behöver vara i tjänst 8 juni och på valdagen 2024 påverkas av samma lagstiftning varpå frågan överläggs med centrala tjänstepersoner på kulturförvaltningen.

Effekter av förtidsröstningens utökande öppethållande på valdagen går in i processen som handlar om centrallagret: transport och logistik. Här ses den ytterligare mottagningen av förtidsröster på valdagens som en betydande tillkommande aktivitet i planeringen.

5.3 Valdagen

På valdagen röstar väljarna i sin vallokal. Inför valet till Europaparlamentet 2024 har 393 valdistrikt fastställts i Göteborg vilka under hösten 2023 förläggs till ca 170 lokaler. Ungefär hälften av alla som röstar gör det på valdagen, andra halvan gör det under någon av förtidsröstningens 18 dagar som föregår valdagen. Valdagens popularitet har såväl nationellt som i Göteborg minskat men ses ohotat som finalen på valperioden eftersom rösterna räknas och redovisas på valnatten.

De effekter som främst påverkar valdagens genomförande kopplade till en kraftig utökning av förtidsröstningens tillgänglighet samma dag berör främst lokaler, bemanning av röstmottagarnas och väljarnas förståelse för de olika röstningsförfarandena.

Gällande lokaler används flera byggnader både som vallokaler och förtidsröstningslokaler. Om båda röstningsförfaranden ska inhysas i samma byggnader på valdagen kommer det leda till platsbrist. Valsamordnarna som ansvarar för valdagens processer har i nuvarande situation svårt att hitta lämpliga byggnader med avseende på tillgänglighet och värdeneutralitet. En stor utökning av förtidsröstningens öppettider på valdagen kommer göra arbetet med att hitta lämpliga vallokaler än svårare.

Ca 3000 röstmottagare rekryteras och bemannas för uppdrag under valdagen. Den stora majoriteten av alla som arbetar som röstmottagare under förtidsröstningen har senare uppdrag som ordförande eller vice ordförande på valdagen. Om förtidsröstningen och valdagens röstmottagning pågår parallellt i mer omfattande utsträckning kan personalen inom förtidsröstningen inte ta uppdrag som ordförande eller vice ordförande på valdagen. Detta leder till att en positiv synergi bryts och att erfarna röstmottagare går förlorade inom valdagens röstmottagning.

Att tillsätta erfarna ordföranden och vice ordföranden i vallokalerna ökar dessutom risken för fel och misstag vilket i sig kan leda till omval. Att rekrytera ordföranden och vice ordförande är som regel svårare än att rekrytera röstmottagare vilket lägger större arbetsbörda på kansliet.

Under valperioden får valkansliet och röstmottagarna många frågor från väljare, media och politiker om hur valet går till. Att blanda de två olika röstningsförfarandena ytterligare under valdagen kommer bidra till en stor pedagogisk utmaning för valadministrationen eftersom det är svårt att förklara och få väljarna att först varför det går till på olika sätt.

Selma Lagerlöfs Center är ett bra exempel för att illustrera problematiken. Under valet 2022 inhyste byggnaden två valdistrikt på valdagen, före dess var det en förtidsröstningslokal. Pondera att förtidsröstningen och valdagsröstningen mot förmodan får plats i Selma Lagerlöfs Center under valdagen 2024 och att köerna varierar under dagen. Hur och varför ska väljarna motiveras att rösta i sin vallokal om kön är kortare till förtidsröstningen? Anta det omvända: att kön till förtidsröstningen slingrar sig lång medan det är liten eller ingen kö till valdistrikten. Detta kommer väcka frågor hos väljarna och fastän vi har duktiga röstmottagare och personal på kansliet så är det svårt att förklara och för väljarna att förstå Sveriges valsystem och distriktsindelning.

För att förtidsrösta krävs ett röstkort och en del av materialet och röstningsförfarandet är annorlunda mot hur valdagsröstning går till. Valkansliet gör bedömningen att en mer vidsträckt blandning av förtidsröstning och valdagsröstning ökar risken för ryktesspridning och missuppfattningar.

6. Övriga konsekvenser på valets genomförande

6.1 Preliminärt valresultat

Den preliminära rösträkningen sker i två steg.

Steg 1: Väljarnas röster räknas efter vallokalernas stängning på valnatten. Efter räkning och inrapportering överlämnas materialet under en dokumenterad och kontrollerad rutin som kallas *Mottagningen*. Kort förklarat delas rösterna upp: den stora majoriteten går till Länsstyrelsen för

räkning av personkryss och kontrollräkning. En mindre del går till valnämnden bestående av felsända förtidsröster och förtidsröster som underkänts i vallokalen. Dessa räknas och kontrolleras på nytt under onsdagens uppsamlingsräkning då även sent inkomna förtidsröster och utlandsröster räknas.

Tidigare nämnt under rubriken 5.1 *Centrallagret: transport och logistik* beskrivs att två parallella mottagningar behöver äga rum på valnatten om förtidsröstningen på valdagen utökas. En mottagning för röster mottagna i vallokalerna och en för röster mottagna i förtidsröstningslokalerna.

Ytterligare en process för kansliet att genomföra på valnatten bedöms som en stor risk med tanke på den arbetsbelastning som föregår en valnatt. Risken för att det bli fel i något led ökar vilket också kan leda till fler överklaganden och i värsta fall omval. Den trötthet och stress valkansliet, lager- och sorteringspersonalen redan arbetar under valhelgens dagar går inte att rekrytera bort, däremot kan färre uppgifter åläggas personalgruppen. På så sätt minimeras fel på grund av de pressande arbetsförhållanden.

Steg 2: På onsdagen efter valet räknas de förtidsröster som inte hann fram till vallokalerna under valdagen. Den här processen heter valnämndens preliminära rösträkning men kallas även för onsdagsräkningen eller uppsamlingsräkningen. Rösterna som räknas är framför allt förtidsröster avlagda på valdagen eller förtidsröster som lämnats i andra kommuner under valhelgen som inte hunnit fram till vallokalen för räkning på valnatten. Även brev röster, ambassadröster från utlandet och förtidsröster som i vallokalen bedömts som underkända kontrolleras på nytt och räknas. När onsdagsräkningen är genomförd transporteras rösterna för räkning av personkryss och kontrollräkning i Länsstyrelsens regi vilka ansvarar för den slutgiltiga rösträkningen.

Om fler förtidsröstningslokaler håller öppna på valdagen kommer fler förtidsröster inte nå vallokalerna utan räknas på onsdagen efter valet. Detta får stora konsekvenser på när valresultatet kan presenteras, valkansliets förutsättningar för att arrangera en torsdagsräkning och på statistik och underlag över hur väljare röstar, se mer under 6.4 *Underlag för statistik*.

6.2 Det preliminära resultatet dröjer och skiljer sig mot valnattens inrapportering

Ju fler röster som hanteras under onsdagsräkningen och ju jämnare partierna ligger i opinionen desto mer osäkert blir valresultatet som presenteras på valnatten. Med dagens politiska landskap är det inte otroligt att valnattens resultat kan skilja sig betydande mot det resultat som presenteras efter onsdagens uppsamlingsräkning. Ett visst mått av osäkerhet ingår i den preliminära räkningen men någonstans går gränsen för vad väljarna och

politikerna kan acceptera i den preliminära räkningens korrekthet och tidpunkt för offentliggörande.

Detta skapar grogrund för misstro och spridning av desinformation vilket kan skada väljarnas förtroende för valets genomförande och leda till fler överklaganden.

6.3 Förlängd rösträkning: torsdagsräkning

Med fler förtidsröster att hantera under onsdagen kan räkningen behöva förlängas och fortsätta på torsdagen. Förutom att valnämndens preliminära resultat senareläggs innebär detta utmaningar för valkansliet då både bemanning och lokaler behöver ordnas för ytterligare en dag. 120 räknare engagerades vid valet 2022 och kostnaden för arvoden och lokalhyra kommer bli kännbara om ytterligare en dag behövs för att bli klara.

Vid de allmänna valen 2022 hanterades ca 13 000 röster på onsdagen och räkningen var klar vid midnatt och överlämnades till Länsstyrelsen dagen därpå.

6.4 Underlag för statistik

Vid valnämndens preliminära rösträkning läggs rösterna ihop i ett uppsamlingsdistrikt i stället för att räknas per valdistrikt. Vid val till Europaparlamentet utgör Sverige en och samma valkrets. Rösterna räknas i uppsamlingsdistrikt för att inte valhemligheten ska röjas. Detta är såklart positivt men leder också till att statistiken kan se väldigt avvikande ut i efterhand.

Som exempel kan nämnas skärgårdens förtidsröster som inte skickades ut till valdistrikten på grund av oväder på valdagen 2018. Rösterna räknades i stället på onsdagen efter valdagen vilket ledde till att valdeltagandet i södra skärgården vid första anblick såg ut att ha sjunkit med 50% vilket genererade många frågor från såväl väljare som media.

En markant ökning av antalet hanterade förtidsröster på onsdagen leder till att statistiken som redovisas distriktsvis inte längre är tillförlitlig. Här finns grogrund för misstro och ryktesspridning vilket kan skada väljarnas förtroende för valets genomförande och leda till fler överklaganden.

6.5 Valhemligheten

Om fler väljare förtidsröstar sent ökar risken att valhemligheten röjs då underlaget för räkning i vallokaler minskar. I distrikt med lågt valdeltagande ökar risken exponentiellt. Vid val till Europaparlamentet är valdeltagandet generellt lägre. 2019 hade 108 distrikt i Göteborg ett valdeltagande på under 50%. Pondera att fler än hälften av väljarna

förtidsröstar så blir det tydligt att underlaget för räkning i vallokalen minskar drastiskt.

6.6 Tidigare erfarenheter: omvärldsbevakning

Under valet till Europaparlamentet 2014 hade Stockholm fler tillgängliga förtidsröstningslokaler på valdagen som en följd av ökad etablering på stadens köpcentrum och gallerior. Detta ledde till att 32 000 röster hanterades under onsdagsräkningen vilket i jämförelse var mer än en fördubbling mot föregående uppsamlingsräkning vid val till Europaparlamentet.

På grund av förtidsröstningens ökande popularitet har uppsamlingsräkningen ökat från 2009 och framåt men utvecklingen som ägde rum 2014 var exceptionell. Konsekvensen kan isolerat härledas till antalet öppna förtidsröstningslokaler på valdagen.

Riksdagen beslutade efter detta om ändringar i vallagen som trädde i kraft 2015 att valnämndens preliminära rösträkning får, om det kan ske på betryggande sätt, förlängas till torsdagen därpå.

Stockholms valkansli såg ingen påverkan på valdeltagandet när fler förtidsröstningslokaler höll öppna på valdagen. Efter valet till Europaparlamentet 2014 har Stockholms valnämnd begränsat antalet tillgängliga förtidsröstningslokaler på valdagen för att inte hamna i en ohållbar situation igen, se bilaga 04 Förtidsröstning vid de allmänna valen 2014.

6.7 Grundläggande förändringar i valet genomförande

Det svenska valsystemet är en kedja av processer som alla är beroende av och påverkar varandra. Ändrar man i en process kan det ge stora konsekvenser i andra delar av kedjan. Scenarierna och effekterna av dem som presenterats i underlaget ovan är ett tydligt exempel på hur komplext Sveriges valsystem är när en så till synes liten fråga kan få så stora konsekvenser för hela valets genomförande.

Valmyndighetens kommunikation till väljarna är tydlig och sammanfattas i följande:

Om du inte har möjlighet att rösta i din vallokal, till exempel på grund av att du befinner dig på annan plats i landet, kan du rösta i en lokal för förtidsröstning som har öppet på valdagen. I varje kommun finns det åtminstone en lokal för förtidsröstning som har öppet på valdagen.

De scenarier som utretts frångår både Valmyndighetens budskap och vallagens andemening i 4 kap 24§.